

DECIZIE

21 noiembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Svetlana Filincova
Dumitru Visternicean
Victor Burduh
Nina Vascan

examinând recursul declarat de Nicolae Bacal și reprezentantul său, avocatul
Vasile Drăniceru,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal
împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu notarul public Anatolie Luchian
cu privire la declararea nulității procurii,

împotriva deciziei din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a
respins ca neîntemeiat apelul declarat de Nicolae Bacal și s-a menținut hotărârea
din 11 octombrie 2017 a Judecătoriei Căușeni, sediul Ștefan Vodă,

c o n s t a ț ă:

La 01 aprilie 2016, Valentina Bacal, a depus cerere de chemare în judecată
împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu notarul public Anatolie Luchian
cu privire la desfacerea căsătoriei, declararea nulității actelor juridice și partajarea
averii comune în devălmășie.

În motivarea acțiunii, reclamanta Valentina Bacal, a indicat că, la data de
27 aprilie 1976, a înregistrat căsătoria cu pârâtul Nicolae Bacal la Primăria satului
Xxxx, căsătoria fiind trecută în registrul de stare civilă nr. 10. În urma relațiilor
conjugale s-au născut 3 copii care sunt majori.

Reclamanta Valentina Bacal, a indicat că, inițial relațiile în familie erau bune,
însă în ultimii ani în familie deseori apăreau certuri, neînțelegeri și deja mai bine de
2 ani a fost nevoită să părăsească casa și să locuiască la rude, iar soțul rămânând să
locuiască cu o altă femeie, în casa construită de ei împreună.

Reclamanta consideră că, vinovat de destrămarea familiei se face pârâtul
Nicolae Bacal, deoarece a tratat cu iresponsabilitate căsnicia lor. În asemenea
circumstanțe nu este posibil de păstrat familia și solicită desfacerea căsătoriei.

Reclamanta Valentina Bacal, a menționat că, în timpul căsătoriei împreună cu
soțul Nicolae Bacal, au dobândit avere, care constă din casa de locuit cu anexele
acesteia, terenul aferent cu suprafața de 0,1512 ha, cotă de teren cu suprafața de

0,35 ha, situată în s. Xxxx, fapt ce se confirmă prin extrasul din Registrul bunurilor imobile. În afară de casa de locuit a fost procurată mobilă și alte bunuri în casă. Tot în comun, în anul 2000 au procurat un tractor de model MTZ 82.1, prețul căruia la moment conform raportului de evaluare nr. 0352904 din data de 03 martie 2016, constituie 97 044 lei.

Reclamanta Valentina Bacal, a invocat că, în luna mai 2014, împreună cu soțul Nicolae Bacal au hotărât să partajeze casa de locuit pe cale amiabilă, fără a se adresa în instanța de judecată. La data de 3 mai 2014 împreună cu soțul Nicolae Bacal, au mers la notarul Anatolie Luchian, unde ea a întocmit din numele ei, soțului Nicolae Bacal, o procură pentru ca ultimul să poată înregistra la Oficiul Cadastral Teritorial Ștefan Vodă, dreptul de proprietate a ambilor soți a câte 1/2 cotă-parte din casa de locuit și terenul aferent, fiecăruia. Notarul nu i-a explicat conținutul procurii și nici ea nu a citit conținutul acestei procuri. În luna februarie a anului 2016, neavând unde locui a plecat să locuiască în partea ei de casă, atunci soțul Nicolae Bacal, a spus că casa este a lui și ea nu are nici un drept asupra acestui imobil.

Reclamanta a relatat că, s-a adresat la Oficiul Cadastral Teritorial Ștefan Vodă, unde a aflat că prin certificatul cu privire la dreptul de proprietate din 27 mai 2014, notarul Anatolie Luchian, a determinat dreptul de proprietate a câte 1/2 din cotă-parte din casa de locuit, dobândită în timpul căsătoriei. Tot la 27 mai 2014, notarul Anatolie Luchian, în baza procurii din data de 03 mai 2014, care ea a semnat-o, a întocmit contractul de donație conform căruia, soțul Nicolae Bacal și-a donat sie însuși 1/2 cotă-parte din imobilul ce-i aparținea ei.

Astfel, reclamanta consideră că, procura întocmită de notarul Anatolie Luchian, la data de 03 mai 2014 este ilegală și care urmează a fi declarată nulă.

Reclamanta Valentina Bacal a solicitat desfacerea căsătoriei înregistrate între ea și Nicolae Bacal, declararea nulității procurii din 03 mai 2014, întocmită de notarul public Anatolie Luchian și a tuturor actelor juridice întocmite în baza acestei procuri: certificatul cu privire la dreptul de proprietate din 27 mai 2014, contractului de donație a terenului de lângă casă și a casei de locuit din 27 mai 2014, partajarea casei de locuit, cu anexele și terenul aferent, care sunt amplasate în satul Xxxx, atribuind ei și pârâtului Nicolae Bacal în proprietate câte 1/2 cotă-parte, partajarea cotei de teren fără număr cadastral în mărime de 0,35 ha, situată în extravilanul satul Xxxx, câte 1/2 cotă parte la fiecare, partajarea în părți egale a tractorului de model MTZ-82.1, anul producerii 2000, număr de înregistrare XXXX, evaluat la prețul de 97 044 lei, atribuindu-i în proprietate privată pârâtului Nicolae Bacal, tractorul, cu încasarea în beneficiul său, a costului a 1/2 cotă parte, în mărime de 48 522 lei, încasarea cheltuielilor de judecată, care se compun din cheltuieli pentru efectuarea evaluării costului tractorului în sumă de 720 lei și taxa de stat în sumă de 500 lei.

La 08 august 2017, Valentina Bacal a depus cerere de separare a pretențiilor din acțiune, prin care a solicitat separarea pretențiilor cu privire la partajarea bunurilor proprietate comună în devălmășie.

Prin încheierea din 25 septembrie 2017 a Judecătoria Căușeni, sediul Ștefan Vodă au fost separate într-un proces aparte pretențiile din cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal cu privire la nulitatea actelor juridice, partajarea bunurilor imobile-avere comună în devălmășie, cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae

Bacal cu privire la declararea nulității certificatului cu privire la dreptul de proprietate din 27 mai 2014, întocmit de către notarul public Anatolie Luchian, contractul de donație a casei de locuit și a terenului aferent din 27 mai 2014, autentificat de către notarul Anatolie Luchian, partajarea bunurilor imobile-avere comună în devălmășie a casei de locuit cu numărul cadastral 851520306001 și anexelor la ea, terenul aferent cu numărul cadastral 8515203060, a lotului de teren cu destinația agricolă cu suprafața de 0,35 ha din extravilanul satului Xxxx, și s-au transmis Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă, în vederea formării unui nou dosar, examinarea cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal cu privire la declararea nulității procurii din 03 mai 2014, autentificate de notarul Anatolie Luchian, a continuat în același complet de judecată.

Prin hotărârea din 11 octombrie 2017 a Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu Anatolie Luchian cu privire la declararea nulității actului juridic, a fost declarată nulă procura din 03 mai 2014, întocmită și autentificată de notarul public Anatolie Luchian, cu privire la acordarea împuternicirilor lui Nicolae Bacal de către Valentina Bacal înregistrată cu nr. 3521, ca fiind afectată de eroare considerabilă.

Prin decizia din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins ca neîntemeiat apelul declarat de Nicolae Bacal și s-a menținut hotărârea din 11 octombrie 2017 a Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu Anatolie Luchian cu privire la declararea nulității procurii.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni, de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

După cum denotă materialele cauzei, copia deciziei motivate din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost expediată participanților la proces la data de 06 iulie 2018, prin scrisoarea de expediere nr. 7353 (f. d. 144), însă dovada recepționării acesteia la materialele cauzei lipsește.

În aceste circumstanțe, instanța de recurs precizează că recursul, a fost depus de către Nicolae Bacal și reprezentantul său, avocatul Vasile Drăniceru, la data de 14 august 2018, cu respectarea termenului prevăzut la art. 434 Cod de procedură civilă.

Prin cererea de recurs, recurentul Nicolae Bacal și reprezentantul său, avocatul Vasile Drăniceru au solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie respinsă cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal.

În motivarea cererii de recurs, recurentul, Nicolae Bacal, a indicat că, consideră decizia instanței de apel ca fiind neîntemeiată, deoarece instanța a interpretat în mod eronat legea, a aplicat incorect normele de drept material și procedural, stabilite la art. 432 alin. (2) lit. c), alin. (4) Codul de procedură civilă.

Recurentul Nicolae Bacal, a menționat că, instanța de apel a interpretat în mod eronat prevederile art. 216, 217, 220 alin. (1) Cod civil.

La fel, recurentul Nicolae Bacal, a indicat că, instanța de apel nu s-a expus asupra probelor, prin care reclamanta Valentina Bacal și-a întemeiat afectarea viciului de consimțământ și în baza cărora prima instanță a concluzionat că, actul juridic, adică procura, cu dreptul de contrapartidă a pârâtului Nicolae Bacal este afectată de viciu de consimțământ, adică de eroare considerabilă.

Recurentul Nicolae Bacal, a menționat că, reclamanta Valentina Bacal, a depus cererea de chemare în judecată în afara termenului de prescripție. Instanța de apel nu s-a expus asupra termenului de prescripție în speță, dat fiind faptul că, obiectului litigiului îl constituie casa de locuit a părților, prin urmare este afectat dreptul de proprietate a părților.

Recurentul Nicolae Bacal, a relatat că, martorul Stanislav Bacal, care este feciorul lor, în cadrul ședinței de judecată a declarat că, este în relații bune cu mama și în relații rele cu tata. La propunerea tatălui său, s-a dus cu mama la notar pentru a împărți casa. Acolo era tatăl și fratele lui. Notarul a spus că, e zi de sărbătoare și se grăbește. Notarul i-a dat mamei procura și ea a semnat-o. Notarul nu a citit procura, doar i-a spus mamei că, ea îi încredințează tatălui să împartă casa. Fiind în biroul notarului, de la început până la urmă, el personal a înțeles că, mama îi acordă dreptul tatălui să împartă casa. Mamei sale i s-a dat o copie la procură. Mama a citit un rând sau două din procură. El crede că, dacă i se explica mamei sale conținutul procurii, maică-sa nu semna așa procură. Mama nu a avut intenția să înstrăineze casa, deoarece nu are altă locuință. Ea temporar a trăit la un frate de al ei, care a scos casa de vânzare și ea a rămas fără locuință.

Recurentul Nicolae Bacal, consideră că, lui greșit i-a fost atribuită calitatea de pârât, dar nu notarului public Anatolie Luchian, care a întocmit și autentificat procura.

Recurentul Nicolae Bacal, a indicat că, reclamanta Valentina Bacal nu este analfabetă și a avut posibilitatea de a citi conținutul procurii, faptul că notarul public Anatolie Luchian nu i-a explicat conținutul procurii, despre efectele căreia a aflat în luna februarie 2016, când a fost scoasă din casă, și faptul că nici nu a știut că urmează să consulte Registrul bunurilor imobile, despre casa construită împreună cu soțul și în care a locuit practic toată viața, nu urmează a fi luat în considerare.

La 05 septembrie 2018, în adresa intimațiilor Valentina Bacal și notarul public Anatolie Luchian, a fost expediată copia recursului declarat de Nicolae Bacal și reprezentantul său, avocatul Vasile Drăniceru, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței, însă intimații Valentina Bacal și notarul public Anatolie Luchian, nu și-au valorificat dreptul procedural respectiv și nu au depus referință în termenul stabilit.

Prin încheierea din 07 noiembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Nicolae Bacal și reprezentantul său, avocatul Vasile Drăniceru împotriva deciziei din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost considerat admisibil.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul declarat de Nicolae Bacal și reprezentantul său, avocatul Vasile Drăniceru urmează a fi admis, se casează decizia din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu notarul public Anatolie Luchian cu privire la

declararea nulității procurii, cu trimiterea cauzei spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată, din următoarele motivele.

În conformitate art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă consemnează că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată, dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Din materialele cauzei, Colegiul reține că, la 01 aprilie 2016, Valentina Bacal, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu notarul public Anatolie Luchian cu privire la desfacerea căsătoriei, declararea nulității actelor juridice și partajarea averii comune în devălmășie.

Prin încheierea din 25 septembrie 2017 a Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă au fost separate într-un proces aparte pretențiile din cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal cu privire la nulitatea actelor juridice, partajarea bunurilor imobile-avere comună în devălmășie, cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal cu privire la declararea nulității certificatului cu privire la dreptul de proprietate din 27 mai 2014, întocmit de către notarul public Anatolie Luchian, contractul de donație a casei de locuit și a terenului aferent din 27 mai 2014, autentificat de către notarul Anatolie Luchian, partajarea bunurilor imobile-avere comună în devălmășie a casei de locuit cu numărul cadastral 851520306001 și anexelor la ea, terenul aferent cu numărul cadastral 8515203060, a lotului de teren cu destinația agricolă cu suprafața de 0,35 ha din extravilanul satului Xxxx, și s-au transmis Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă, în vederea formării unui nou dosar, examinarea cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal cu privire la declararea nulității procurii din 03 mai 2014, autentificate de notarul Anatolie Luchian, a continuat în același complet de judecată.

Prin hotărârea din 11 octombrie 2017 a Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu Anatolie Luchian cu privire la declararea nulității actului juridic, a fost declarată nulă procura din 03 mai 2014, întocmită și autentificată de notarul public Anatolie Luchian, cu privire la acordarea împuternicirilor lui Nicolae Bacal de către Valentina Bacal înregistrată cu nr. 3521, ca fiind afectată de eroare considerabilă.

Prin decizia din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins ca neîntemeiat apelul declarat de Nicolae Bacal și s-a menținut hotărârea din 11 octombrie 2017 a Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu Anatolie Luchian cu privire la declararea nulității procurii.

Astfel, instanța de recurs relevă că, obiectul litigiului dedus judecării îl constituie procura din 03 mai 2014, întocmită și autentificată de notarul public Anatolie Luchian, înregistrată cu nr. 3521, cu privire la acordarea împuternicirilor lui Nicolae Bacal de către Valentina Bacal.

Conform art. 252 alin. (1-2) Cod civil, procură este înscrisul întocmit pentru atestarea împuternicirilor conferite de reprezentat unui sau mai multor reprezentanți. Procura eliberată pentru încheierea de acte juridice în formă autentică trebuie să fie autentificată notarial.

În conformitate cu art. 138 Cod de procedură civilă, se consideră înscris orice document, act, convenție, contract, certificat, scrisoare de afacere ori scrisoare personală, alt material expus în scris cu litere, cifre, semne grafice, precum și primit prin fax, poștă electronică ori prin alt mijloc de comunicare sau în alt mod ce permite citirea informației care se referă la circumstanțe importante pentru soluționarea cauzei și care pot confirma veridicitatea lor.

Iar, art. 139 alin. (4-5) Cod de procedură civilă, prevede că înscrisul se depune în original sau în copie autentificată în modul stabilit de lege, indicând-se locul de aflare a originalului. Înscrisul se depune în original când, conform legii sau unui alt act normativ, circumstanțele cauzei trebuie confirmate numai cu documente în original și când, ca urmare a soluționării cauzei, înscrisul își pierde efectul juridic sau când copiile de pe documentul prezentat au cuprinsuri contradictorii, precum și în alte cazuri când instanța consideră necesară prezentarea originalului. Dacă, în conformitate cu afirmațiile părții interesate, documentul în original se află pe mâna părții adverse, probațiunea se efectuează prin înaintarea unui demers privind obligarea părții adverse la prezentarea lui în original. În cazul în care partea adversă nu execută încheierea judecătorească privind prezentarea documentului în original, se va utiliza copia de pe original, prezentată de persoana interesată dacă legea nu prevede altfel. Instanța va aprecia forța probantă a copiei autentificate după intima ei convingere.

Colegiul conchide că, la materialele dosarului nu este anexată originalul procurii din 03 mai 2014, întocmită și autentificată de notarul public Anatolie Luchian, cu privire la acordarea împuternicirilor lui Nicolae Bacal de către Valentina Bacal, ci doar o copie a acesteia.

Conform art. 9 alin. (2) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească explică participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale, preîntâmpină asupra urmărilor pe care le poate implica exercitarea sau neexercitarea actului procesual, le acordă sprijin în exercitarea drepturilor, ordonă, la solicitarea părților și altor participanți la proces, prezentarea de probe care să contribuie la adoptarea unei hotărâri legale și întemeiate, conduce dezbaterile judiciare, informează părțile despre posibilitatea inițierii procesului de mediere și ia orice alte măsuri necesare bunei desfășurări a procesului, pune în discuția părților și altor participanți la proces orice împrejurare de fapt sau de drept, efectuează alte acțiuni prevăzute de lege.

Colegiul reține că, în pofida rolului diriguitor al instanței judecătorești, instanțele ierarhic inferioare, nu au identificat locul de aflare a originalului procurii din 03 mai 2014, deși locul aflării originalului unui înscris prezentat în copie, instanței de judecată, urma să fie stabilit în temeiul art. 139 alin. (2) Cod civil și nici nu au stabilit cu certitudine, dacă există originalul recipisei respective.

Or, într-o eventuală anexare a procurii din 03 mai 2014 la cauza civilă privind examinarea pretențiilor din cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal cu privire la nulitatea actelor juridice, partajarea bunurilor imobile-avere comună în devălmășie, cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal cu privire la declararea nulității certificatului cu privire la dreptul de proprietate din 27 mai 2014, întocmit de către notarul public Anatolie Luchian, contractului de donație a casei de locuit și a terenului aferent din 27 mai 2014, autentificat de către notarul Anatolie Luchian, partajarea bunurilor imobile-avere comună în devălmășie a casei de locuit cu numărul cadastral 851520306001 și anexelor la ea, terenul aferent cu numărul cadastral 8515203060, a lotului de teren cu destinația agricolă cu suprafața de 0,35 ha din extravilanul satului Xxxx, instanța de apel urma să stabilească dacă procura, care constituie obiectul litigiului dedus judecătii este anexată la acel dosar.

Instanța de recurs relevă că, în motivarea acțiunii, reclamanta Valentina Bacal, a invocat că, notarul nu i-a explicat conținutul procurii din 03 mai 2014 și nici nu a citit conținutul acestei procuri, iar ca temei de drept invocă art. 227 alin. (2) Cod civil, și anume că la încheierea actului juridic a existat o reprezentare falsă referitor la natura actului juridic.

Conform art. 227 alin. (1) Cod civil, actul juridic încheiat în baza unei erori considerabile poate fi declarat nul de instanța de judecată.

Art. 227 alin. (2) Cod civil prevede că, eroarea este considerabilă dacă la încheiere a existat o falsă reprezentare referitor la a) natura actului juridic; b) calitățile substanțiale ale obiectului actului juridic; c) părțile actului juridic (partenerul sau beneficiarul), în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic.

Instanța de recurs indică că, eroarea care se referă la natura actului juridic este considerată ca cea mai gravă formă a erorii și în unele sisteme de drept naționale este sancționată cu nulitate absolută. Eroarea în privința naturii actului juridic este, de exemplu, atunci când o parte crede că încheie un anumit act juridic iar cealaltă parte consideră că încheie un alt act juridic.

Instanța de recurs indică că, reclamanta a invocat că, notarul nu i-a explicat conținutul procurii din 03 mai 2014, fapt ce i-a afectat consimțământul la semnarea acestui act juridic.

Conform art. 199 Cod civil, consimțământul este manifestarea, exteriorizată, de voință a persoanei de a încheia un act juridic. Consimțământul este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ, este exprimat cu intenția de a produce efecte juridice și nu este viciat.

Astfel, pentru a fi valabil consimțământul trebuie să provină de la o persoană cu discernământ, adică avînd facultatea de a pătrunde, de a judeca și a aprecia lucrurile la justa valoare. Subiectul de drept civil trebuie să conștientizeze acțiunile sale, să-și dea seama de urmările lor și să le dorească în cunoștință de cauză.

Consimțământul trebuie exprimat cu intenția de a produce efecte juridice. Această condiție reiese din însăși esența actului juridic civil care este o manifestare de voință, înreptată spre nașterea, modificarea sau stingerea drepturilor și obligațiilor civile.

Consimțământul nu trebuie să fie viciat. Pentru formarea valabilă a oricărui act juridic consimțământul trebuie să fie liber și dat în cunoștință de cauză. Aceste condiții nu sunt întrunite atunci când consimțământul este alterat de vicii.

Colegiul relevă că, deși instanța de apel în soluția adoptată a indicat că, la întocmirea procurii lipsește consimțământul reclamantei Valentina Bacal, în partea acordării dreptului lui Nicolae Bacal, de a înstrăina inclusiv prin donație, prin contrapartidă sie însuși, dreptul ei de proprietate asupra ½ cotă parte din imobilele ce-i aparțin ei cu drept de proprietate, deoarece aceasta nu dispune de o altă locuință, decât cea în litigiu, iar prin înstrăinarea cotei părți din imobil aceasta se lipsește în totalitate de locuință, aceste argumente nu sunt relevante pentru a stabili lipsa consimțământului.

Or, conform art. 189 lit. b al Legii cu privire la notariat nr. 1453 din data de 08 noiembrie 2002, în vigoare la momentul întocmirii procurii din 03 mai 2014, notarul are obligația să acorde persoanelor fizice și juridice asistență în exercițiul drepturilor și în ocrotirea intereselor lor legitime, să explice persoanelor menționate conținutul actului notarial, precum și drepturile și obligațiile lor, să-i avertizeze despre consecințele actelor notariale îndeplinite.

Respectiv, instanța de recurs indică că, pentru a stabili cu certitudine existența consimțământului Valentinei Bacal la întocmirea procurii, în partea acordării dreptului lui Nicolae Bacal, de a înstrăina inclusiv prin donație, prin contrapartidă, sie însuși dreptul ei de proprietate asupra ½ cotă parte din imobilele ce-i aparțin ei cu drept de proprietate, instanța de apel urma să audieze notarul, care a autentificat această procură, cu privire la faptul dacă acesta i-a explicat Valentinei Bacal conținutul actului notarial, precum și drepturile și obligațiile acesteia, consecințele actului notarial îndeplinit.

Mai mult, deși procura din 03 mai 2014 a fost întocmită de notarul Anatolie Luchian, acesta nu a fost audiat nici de instanța de fond și nici în instanța de apel, iar la materialele cauzei lipsește opinia acestuia reflectată într-o referință.

La fel, instanța de recurs reține că, atât temeiul de nulitate invocat de reclamanta Valentina Bacal, prevăzut de art. 227 alin. (2) Cod civil, și anume că la încheierea actului juridic a existat o reprezentare falsă referitor la natura actului juridic, precum și temeiul de nulitate reținut de instanța de apel, și anume lipsa consimțământului, sunt temeiuri de nulitate relativă.

Conform art. 218 alin. (1) Cod civil, nulitatea relativă a actului juridic poate fi invocată doar de persoana în al cărei interes este stabilită sau de succesorii ei, de reprezentantul legal sau de creditorii chirografari ai părții ocrotite pe calea acțiunii oblice. Instanța de judecată nu poate să o invoce din oficiu.

Instanța de recurs relevă că, nulitatea relativă este stabilită pentru ocrotirea interesului individual, particular al unei persoane concrete, motiv din care legea stabilește un cerc determinat de persoane care pot intenta acțiunea în anulare sau opune excepția nulității relative.

Astfel, Colegiul indică că, instanța de apel eronat a interpretat că, lipsa consimțământului este temei de nulitate absolută. Or, este absolută acea nulitate care sancționează nerespectarea, la încheierea actului juridic, a unei norme care ocrotește un interes general, iar lipsa consimțământului ocrotește un interes particular, individual, personal.

Totodată, Colegiul indică că, datorită faptului că, instanța de apel eronat a interpretat că, lipsa consimțământului este temei de nulitate absolută, eronat a stabilit că acțiunea înaintată de Valentina Bacal este imprescriptibilă.

Or, conform art. 233 alin. (1) Cod civil, persoana îndreptățită are dreptul să ceară anularea actului juridic pentru temeiurile stipulate la art.227, 228 și 230 în termen de 6 luni, de la data când a aflat sau trebuia să afle despre temeiul anulării.

Colegiul menționează că, prescripția extinctivă este termenul, la expirarea căruia în cazul în care acțiunea n-a fost înaintată, se stinge dreptul civil la admiterea acțiunii, dreptul la apărare, pe calea acțiunii civile, dreptul la acțiune. Expirarea prescripției extinctive nu duce la încetarea dreptului subiectiv civil încălcat, ci stinge dreptul subiectiv civil la apărarea pe calea acțiunii civile.

Conform art. 271 Cod civil, acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripția, depusă pînă la încheierea dezbaterilor în fond. În apel sau în recurs, prescripția poate fi opusă de îndreptățit numai în cazul în care instanța se pronunță asupra fondului.

Instanța de recurs reiterează că, acțiunea în nulitate relativă, spre deosebire de cea în nulitate absolută, este prescriptibilă, adică ea trebuie intentată în termenul de prescripție extinctivă. O problemă importantă în cea care privește prescripția acțiunii în anularea unui act juridic este cea a datei de la care ea începe să curgă.

Conform regulii generale, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data când persoana a cărei drept a fost încălcat a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului. Cu referire la anularea actului juridic, această dată variază în funcție de temeiul acțiunii în anulare. Astfel, în cazul acțiunilor în anularea actului juridic afectat de eroare, termenul de prescripție începe să curgă de la data când cel îndreptățit a aflat sau trebuia să afle despre temeiul anulării.

Respectiv, Colegiul relevă că, deși recurentul Nicolae Bacal a invocat expirarea termenului de prescripție atît în instanța de fond (f.d.55-59) cît și în instanța de apel (f.d.67), instanța de apel nu a examinat acest argument și nu a stabilit momentul de cînd începe a curge termenul de prescripție în prezentul litigiu.

Colegiul menționează că art. 20 din Constituția Republicii Moldova prevede că, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că, cererile lor au fost analizate cu atenție, și oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar. Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept, care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară, simplă, precisă, concisă și fermă, să aibă putere de convingere. Nemoțivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare atrage casarea ei.

Distinct justificărilor expuse supra, instanța de recurs învederează jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care statuează că, întinderea motivării depinde de diversitatea mijloacelor pe care o parte le poate ridica în instanță, precum și de prevederile legale, de obiceiuri, de principiile doctrinale și de practicile diferite privind prezentarea și redactarea sentințelor și hotărârilor în diferite state (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29;

Van den Hurk împotriva Olandei din 19 aprilie 1994, paragraful 61), iar pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din data de 19 februarie 1997, paragraful 60).

La capitolul legalității hotărârilor instanței de judecată, jurisprudența CtEDO în repetate rânduri a statuat necesitatea motivării hotărârilor instanței, unde funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. CtEDO a menționat că, este motivată în mod corespunzător o decizie care permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (Hirvisaari împotriva Finlandei).

Astfel, instanța de recurs conchide că, decizia instanței de apel nu conține o apreciere convingătoare a temeiului de nulitate indicat în cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu notarul public Anatolie Luchian cu privire la declararea nulității procurii din 03 mai 2014, ce ar determina definitiv și incontestabil certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns. Respectiv, instanța de recurs este în imposibilitate de a exercita controlul judiciar asupra unei asemenea hotărâri.

Ca urmare a celor reținute supra, în sensul art. 6 alin. (1) al CEDO, instanța de recurs ține să menționeze că, instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să prezinte noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii. De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se rezume doar la probarea concluziilor unei părți.

Reiterând, motivele de fapt și de drept, expuse mai sus, statuând că, instanța de apel a soluționat eronat litigiul în cauză, iar instanța de recurs este în imposibilitate de a corecta respectiva eroare judiciară, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, concluzionează de a admite recursul declarat de Nicolae Bacal și reprezentantul său, avocatul Vasile Drăniceru, se casează decizia din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu notarul public Anatolie Luchian cu privire la declararea nulității procurii, cu trimiterea cauzei spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La judecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate supra, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, reieșind din circumstanțele esențiale a litigiului dedus judecății.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (2)-(3) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Nicolae Bacal și reprezentantul său, avocatul Vasile Drăniceru.

Se casează decizia din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Bacal împotriva lui Nicolae Bacal, intervenient accesoriu notarul public Anatolie Luchian cu privire la declararea nulității procurii, cu trimiterea cauzei spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Valeriu Doagă

Svetlana Filincova

Dumitru Visternicean

Victor Burduh

Nina Vascan